

VELENÍ

SPOJENECKÝM SVAZKŮM

Koaliční charakter budoucí války předpokládá vedení společné bojové činnosti všech armád socialistických států — účastníků Varšavské smlouvy. Soudobé bojové prostředky podstatně ovlivňují dynamičnost operací a vytvářejí podmínky k rychlému přenášení úsilí z jednoho směru na druhý a k přeskupování sil v rámci frontů i armád ze sil a prostředků, které jsou v bezprostřední blízkosti fronty.

Dynamičnost soudobých operací se mimo jiné projeví v častých změnách operačních uskupení, která též mohou být vytvořena změnou podřízenosti svazů i svazků. Tímto způsobem se v rámci frontu a mezi fronty a armádami zabrání složitému přeskupování vojsk.

Nová uskupení budou často složena ze svazů a svazků různých národností, což se bude týkat i naší armády.

Není proto náhodné, že základní výcvikové dokumenty ČSLA na rok 1972 ukládají mimo jiné v případě velitelů a štábů věnovat zvláštní pozornost organizaci nepřetržité součinnosti mezi spojeneckými svazy a svazky a jejich přímému řízení.

Při spojeneckých cvičeních byly tyto otázky v posledních letech často procvičovány, avšak řada problémů nebyla plně dořešena. Proto se máme těmito problémy zabývat mnohem podrobněji.

I když má řada našich štábů značné praktické zkušenosti z organizace vzájemné součinnosti mezi spojeneckými vojsky, chci shrnout některé praktické poznatky z dřívějších cvičení a současně ukázat na dosud plně nevyřešené problémy v tomto směru.

Dosavadní zkušenosti ze cvičení

Velení spojeneckých svazů a svazků je problematika velmi široká. Nebudu se zmiňovat o otázkách, které mohou vyvstat v důsledku dosud neúplné unifikace organizační struktury vojsk a orgánů velení i standardizace výzbroje všech spojeneckých armád. Zaměřím se jen na některé problémy velení operačního rázu.

Značné potíže ve vzájemném styku spojeneckých vojsk vyvolávají především jazykové odlišnosti. Soudobé podmínky boje a operace naopak vyžadují velmi rychlé předávání krátkých a jasných rozkazů a informací, což může negativně ovlivnit jazykové potíže, které mohou vyvolat různé komplikace, nepochopení apod.

Úroveň znalostí ruského jazyka u příslušníků našeho velitelského sboru je velmi různá.

Velení u hlavních funkcionářů na stupni vyššího svazku a svazu nedělá problém, poněvadž jsou vesměs absolventy vojenských škol v SSSR a jejich společným jazykem při velení je ruština. Kromě toho mají na těchto stupních k dispozici dokonale spojovací prostředky, jejichž prostřednictvím mohou při velení hovořit otevřenou řečí.

Složitější je situace u důstojníků štábů, kteří zabezpečují doručení rozhodnutí velitele k vykonavatelům. Spojení „VČ“ mohou využít jen částečně, poněvadž jejich hlavním spojovacím prostředkem je telefon a rádio. Při cvičeních se např. u štábu osvědčilo, že jeden přístroj „VČ“ byl k dispozici směrovým důstojníkům, což umožnilo podstatně zrychlit celý proces získávání situace a předávání úkolů na úrovni důstojníků operačního oddělení.

Úroveň velení do značné míry ovlivňuje utajení hovorů na pojítkách. Rozborem utajení velení se však nechci zabývat.

K úspěšnému zabezpečení velení se spojeneckými vojsky byly při dřívějších cvičeních v naší armádě organizovány směrové a styčné skupiny.

Směrová skupina se skládala z důstojníků operačního směru, kteří pracovali na VS, zjišťovali situaci spojeneckého svazu nebo svazku a předávali mu příslušné rozkazy a nařízení (zpravidla cestou styčných skupin, umístěných přímo na VS spojeneckého štábu). Činnost směrových důstojníků je všeobecně známa, takže není nutné o nich psát.

Styčnou skupinu tvořili příslušníci velitelství vyššího svazu (svazku) operačního směru, spojovacího vojska, zpravodajského oddělení (správy), 8. oddělení, týlu, případně dalších správ nebo oddělení daného velitelství. Tato skupina odjela při změně podřízenosti spojeneckého svazu nebo svazku na jeho velitelské stanoviště, kde trvale zabezpečovala velení tomuto svazu (svazku).

Zkušenosti potvrdily, že v soudobých operacích, kdy dochází k součinnosti mezi štáby armád různých národností, lze velení dobře uskutečnit prostřednictvím těchto styčných skupin.

Styčné skupiny měly v podstatě tento úkol: ze štábu vyššího svazu (nebo svazku) přejímat rozkazy, nařízení a pokyny v národním jazyce a předávat je štábu spojeneckého svazu nebo svazku tak, aby mu byly naprosto jasné. Dále musí styčné skupiny vést přehled situace spojeneckého svazu na frontě a tuto hlásit na VS (TVS) frontu.

Při cvičeních byly zpravidla vytvářeny styčné skupiny ve složení: 1 důstojník ze skupiny směrových důstojníků operační správy, 1 důstojník 8. oddělení, 1 důstojník spojovacího vojska, 1 důstojník týlu.

Možné materiální vybavení skupiny bylo takové:

- 1 automobil terénní osobní,
- 1 štábní autobus,
- 1 automobil speciální 8. odd.,
- 1 rádiová stanice R 118.

Práce takovýchto skupin ukázala, že jejich složení nebylo úměrné úkolům. Nizký počet důstojníků způsobil jejich značné vyčerpání a nedovolil jim organizovat potřebný odpočinek. Úkoly byly splněny jen proto, že styčné skupiny pracovaly poměrně krátkou dobu (po dobu cvičení) a materiální, technické a zdravotnické zabezpečení se prakticky neřešilo. Všechna cvičení však ukázala, že příslušníci styčné skupiny musí dobře ovládat národní řeč svazu nebo svazku, u kterého pracují.

Např. při cvičení VLTAVA štáby svazů odeslaly k přiděleným spojeneckým svazkům styčné skupiny, které byly předem připraveny a jejich příslušníci ovládali příslušný národní jazyk.

Tyto skupiny byly schopny zahájit práci na VS spojeneckých svazků za 4—8 hodin po vydání nařízení o změně podřízenosti svazků.

Při jiném cvičení byly cvičícím velitelům svazků brzy po zahájení podřízeny svazky jiných národních armád.

Štáby svazů velely spojeneckým svazkům též prostřednictvím styčných skupin, které vyslaly k jednotlivým svazkům. Tyto styčné skupiny přejímaly od štábů rozkazy a nařízení v českém jazyce a předávaly je štábům spojeneckých svazků v národním jazyce nebo v ruštině. Dále sledovaly pochopení a plnění úkolů a předávaly štábům armád situaci spojeneckých svazků. Současně od štábu spojeneckých svazků byly vyslány styčné skupiny ke štábům svazů, které zdvojovaly vzájemné předávání rozkazů a informací z mateřského jazyka svazků štábu svazu v ruském jazyce.

Hlavní potíže při velení způsobovaly jazykové rozdíly, což se projevilo záporně u těch svazků, kde znalo rusky jen několik hlavních funkcionářů štábu.

Současné možnosti a problémy

Chceme-li problematiku velení spojeneckým svazům a svazkům konfrontovat s platnými předpisy, bude vhodné především využít předpis Oper-2-1, který na několika místech upřesňuje formy vzájemných styků mezi spolupůsobícími vojsky. Ve stati týkající se zabezpečení vzájemné informovanosti mezi vojsky je v článku 114 stanoveno, že se k tomuto účelu mezi štáby vyměňují „důstojníci, vybavení pojičky a dopravními prostředky, tabulkami signálů a kódovými mapami“.

Na jiném místě se uvádí (čl. 42), že u štábů svazků se mohou vytvářet skupiny směrových důstojníků pro příslušné svazy, svazky a útvary, které udržují stálé spojení, získávají a studují údaje o situaci, předávají rozkazy a nařízení velitele a kontrolují jejich plnění.

Z toho vyplývá, že směroví důstojníci jsou orgány nadřízeného velitelství, kteří kromě jiných povinností mohou v rámci kontroly plnění vydaných rozkazů vyjíždět ke „svým“ svazům, svazkům a útvarům.

K úloze **styčných důstojníků** uvedený předpis v článku 51 stanoví, že „velitelství svazů, svazků a útvarů jsou povinna mít u nadřízeného velitelství dobře vycvičené styčné důstojníky, vybavené nezbytnými dopravními prostředky a pojičky“.

Naproti tomu článek 57 tohoto předpisu uvádí jasně, že „styční důstojníci se **vysílají** k doručení bojových rozkazů nebo nařízení, k seznámení velitelů a štábů *podřízených* a spolupůsobících svazků (útvarů a jednotek) se změnami situace, ke kontrole pochopení a plnění stanovených úkolů atd.“. Dále se

v tomto článku připouští, že v některých případech se styční důstojníci vysílají k nadřízeným štábům.

Při porovnání těchto ustanovení není tedy jasné, zda jsou styční důstojníci vysíláni od podřízeného štábu k nadřízenému, jak to požaduje článek 51, nebo od nadřízeného k podřízeným (podle článku 57).

Úlohu styčných důstojníků zde ukazují nikoliv proto, abych poukazoval na rozporná znění daného předpisu, ale abychom si uvědomili, že podle platného předpisu je stanoveno, které orgány mají být vysílány mezi jednotlivými štáby.

Podle tohoto předpisu bychom tedy měli k zabezpečení velení spojeneckým svazkům vysílat styčné důstojníky, kteří mohou být vybaveni nutnými prostředky jak o nich hovoří předpis.

To by tedy znamenalo, že není nutné mezi spojeneckými svazky uvažovat o vysílání operačních skupin nebo představitelů, poněvadž o nich ani předpis z operačního hlediska nehovoří.

K tomu chci podotknout, že sovětský předpis o polní službě štábů nepoužívá pojem styčná skupina, ale pouze operační skupina a představitel. Bylo by proto vhodné ujednotit základní terminologii v rámci Spojeneckých armád, aby bylo na první pohled zřejmé, o jaký orgán jde a jaké úkoly plní.

Jestliže jsme v uvedeném předpise nenašli žádné ustanovení o vysílání operačních skupin pro zabezpečení styku mezi spolupůsobícími vojsky, můžeme však ve statických týkajících se organizace spojení najít krátkou zmínku o těchto orgánech.

Předpis totiž v článku 50 stanoví, že spojení mezi spolupůsobícími svazy, svazky a útvary se zřizuje (kromě přímých spojů a přes spojovací uzly) „prostřednictvím operačních skupin nebo představitelů vysílaných s pojitky k velitelství spolupůsobícího svazu (svazku nebo útvaru)“. Žádné bližší vysvětlení o úloze a činnosti těchto orgánů však předpis nikde neuvádí.

Vzhledem k tomu, že předpisy neřeší jednoznačně tento problém, bylo by účelné ujasnit si úlohu a místo jednotlivých orgánů, vytvářených u štábů k zabezpečení velení všeobecně a z toho vyjít pro posuzování velení spojeneckým svazům a svazkům.

Z dosavadní praxe je u našich štábů plně vžito vytváření skupin směrových důstojníků, kteří pracují u nadřízených štábů v duchu předpisu Oper-2-1, čl. 42. Jejich úloha by mohla být stejná i v tomto případě, že v rámci daného svazu nebo svazku jsou dočasně podřízena spojenecká vojska.

Na rozdíl od směrových důstojníků byli v minulosti styční důstojníci zpravidla chápáni jako orgány podřízených velitelství, které jsou vysílány k nadřízenému štábu. Kromě toho jsou styční důstojníci nebo styčné skupiny vysílány k sousedním svazům, svazkům a útvarům k zabezpečení trvalé součinnosti. Tyto styčné skupiny mohou vysílat i operačně podřízené spojenecké svazy a svazky k nadřízeným velitelstvím, pokud to nebudou řešit vzájemnou výměnou operačních skupin.

Ve Velké vlastenecké válce tento problém řešila Sovětská armáda tak, že byly vysílány ze štábů frontů ke spojeneckým svazům a svazkům operační skupiny. Domnívám se, že by bylo vhodné vrátit se v tomto směru k tomuto původnímu názvu i pojetí úlohy těchto orgánů, které zabezpečují velení mezi spojeneckými štáby.

Na základě poznatků Sovětské armády i ustanovení předpisu Oper-2-1, čl. 50 můžeme organizovat velení mezi spojeneckými svazy a svazky navzájem pomocí operačních skupin nebo představitelů. Hlavním úkolem operačních skupin

by v podstatě bylo totéž, co plnily styčné skupiny v dřívějších cvičeních. Operační skupiny by měly být složeny přibližně z 10—12 pracovníků operační a zpravodajské správy vyššího svazu, z hlavních druhů vojsk a služeb (podle situace), z důstojníků 8. oddělení, z překladatelů s potřebným počtem spojovacích a dopravních prostředků.

Rozdíl mezi operační skupinou a představiteli by mohl být v zásadě v tom, že operační skupiny si mohou vzájemně vyměňovat spojenecké štáby na různých stupních velení, zatímco představitelé by měly vysílat jen nadřízená velitelství k podřízeným svazům a svazkům v poměrně menším počtu osob, než jaké je složení operačních skupin. Představitelé by mohli být v celkovém počtu 3—4 osob (operačního, zpravodajského, popřípadě týlového směru a 8. oddělení) s minimálními spojovacími a dopravními prostředky. Mohou být vysíláni zejména k těm svazům a svazkům, kde je předpoklad jejich krátkodobého podřízení danému svazu.

Představitelé, které vysílal nadřízený velitel měli ve Velké vlastenecké válce velmi důležitou úlohu a byli vybaveni i poměrně značnými pravomocemi, které jim umožňovaly řešit přímo na místě vzniklé problémy a ovlivňovat rozhodnutí podřízených velitelů.

Tak např. představitelé generálního štábu, vysílání na počátku války k bojujícím svazům plnili tyto hlavní úkoly:

- udržovat přímé a nepřetržité spojení generálního štábu se štáby a vojsky bojujících armád,

- zabezpečit rychlé a přesné informace generálního štábu o situaci o průběhu bojové činnosti,

- kontrolovat u štábů a vojsk plnění vydaných směrnic, rozkazů a nařízení

- poskytovat pomoc štábům a vojskům při rychlém odstraňování všech nedostatků, které bránily v plnění bojových úkolů,

- studovat a zevšeobecňovat zkušenosti z bojové činnosti, z použití nových bojových prostředků a metod velení, které používala vlastní vojska i nepřítel.

Při vyčleňování nezbytného počtu důstojníků do operačních skupin z hlavních pracovišť velitelství vyšších svazů nebo svazků dochází ke značným problémům.

Tato pracoviště plní úkoly při plánování i zabezpečení operace, takže se stále potýkají s nedostatkem pracovníků. Jejich situace bude ještě podstatně ztížena v případě vyčlenění určitého počtu důstojníků do operačních nebo styčných skupin. Problém lze částečně řešit tak, že místo operačních skupin budou vysíláni k některým štábům jen představitelé v počtu 3—4 osob nebo předem se zaplánují v tabulkách počtů příslušného velitelství.

Rozmach soudobých operací a rostoucí význam vedení společné bojové činnosti armád různých států, působení svazů a svazků na samostatných směrech bude vyžadovat častou organizaci a vysílání operačních skupin k zabezpečení velení mezi spojeneckými svazy a svazky. Dosavadní praxe ukazuje, že se vytváření těchto skupin stává do značné míry pravidlem a že bude nutné s tím počítat přímo v tabulkách válečných počtů.

Dále mohou být do operačních skupin vyčleňováni důstojníci ze záložních štábů s potřebným počtem spojovacích prostředků. Podle dosavadní praxe se styčné (nebo operační) skupiny umísťují přímo na VS jednotlivých štábů, což zabezpečuje těsný kontakt a stálou informovanost.

V případě nepřátelských jaderných úderů na VS štábu by však byly pocho- pitelně vyraženy i tyto styčné nebo operační skupiny, což by podstatně naru- šilo systém součinnosti a organizaci velení.

Ke zvýšení životnosti a odolnosti těchto operačních skupin by bylo proto vhodnější umístit je mimo VS, aby nebyly zničeny společně s VS jedním jaderným úderem nepřítele. To znamená, že by operační skupiny měly být roz- misťovány alespoň 10 km od VS. Naruší to sice těsnou součinnost, ale stále je toto řešení výhodnější, než kdyby došlo ke zničení VS včetně operačních skupin.

Naskýtá se ještě jedno možné řešení: rozdělení operační skupiny na dvě části; přitom jednu umístit na VS, druhou část na PVS nebo TVS, podle toho, které místo velení je předurčeno nahradit VS v případě jeho vyřazení.

Je pochopitelné, že operační skupiny se budou umísťovat vždy podle konkré- tní situace. Navrhovaný způsob jejich rozmístění bude např. možný při roz- místění vojsk mimo boj, jinak to bude možné při vedení útočné nebo obranné operace.

Na základě poznatků z dosavadních cvičení můžeme učinit tento **závěr**: V budoucí válce musíme počítat s poměrně častými změnami ve vzájemném podřizování spojeneckých svazů a svazků mezi vyššími svazy a svazky. Ke změ- ně podřizovanosti bude zpravidla docházet při zásadní změně úkolů, což bude vyžadovat zabezpečení nepřetržitého velení se spojeneckými vojsky od samé- ho začátku, aby bylo možné doručit nové rozkazy a nařízení.

Při plánování operace můžeme organizovat vzájemný styk mezi spojeneč- kými štáby různých národností bez podstatných problémů. Mnohem vážnější to bude v průběhu operace, kdy bude nutné zabezpečit stálý kontakt mezi jed- notlivými veliteli a štáby. V tomto období se musí položit hlavní důraz na včas- nou informovanost o situaci a na předávání rozkazů a nařízení.

Ke splnění těchto požadavků musíme již v míru učinit řadu potřebných organizačních, kádrových, materiálních a právních opatření, která zabezpečí včasné odeslání operačních nebo styčných skupin ke spojeneckým vojskům.

V míru bychom měli organizovat pravidelnou přípravu příslušníků operač- ních skupin, předurčených k plnění důležitých úkolů u spojeneckých svazů a svazků. Do těchto skupin bychom měli vybírat připravené důstojníky, kteří dobře znají jazyk i organizaci příslušného svazu dané armády, u které budou pracovat. Tito důstojníci se musí umět rychle orientovat v situaci, správně ji vyhodnocovat a připravovat příslušné závěry a návrhy. V rámci skupin je nutné v mírové přípravě zabezpečit vzájemnou zastupitelnost jednotlivých příslušníků operačních skupin. Nemalou úlohu v tomto směru hraje i znalost ruského jazyka, která doposud u našeho velitelského sboru plně neodpovídá soudobým požadav- kům. K částečnému zjednodušení vzájemného styku mezi štáby různých národ- ností by bylo účelné zaměřovat se při zpracování bojových dokumentů přede- vším na jejich grafickou formu a odstranit zbytečné překlady rozsáhlých textových dokumentů.

Tato problematika je svým významem velmi důležitá a bylo by proto účelné řešit tyto otázky jak v praxi při spojeneckých cvičeních, tak se jimi více za- bývat i teoreticky.

Rovněž by bylo vhodné upřesnit a sjednotit hlavní zásady organizace a čin- nosti operačních skupin a představitelů, zabezpečující velení mezi spojeneč- kými svazy a svazky v rámci všech armád Varšavské smlouvy.